

Etika experimentálního výzkumu

POL565 15. 11. 2016

Proč se zabýváme etikou?

- Zásah do DGP.
- Přímé ovlivňování lidí.
- Jak moc je to palčivé v experimentální politologii?
- Je potřeba to řešit?
- Jak?

APSA Code of Conduct:

- Metodologie politické vědy zahrnuje procedury, které ovlivňují lidské subjekty: survey, interview, observace chování, experimenty, fyziologické testy. Možné riziko hrozící lidským subjektům je něco, co politologové musí brát v úvahu. Politologové musí odhadovat riziko, kterému jsou lidské subjekty ve výzkumu vystaveny.
- V USA funguje zákon na ochranu lidských subjektů, výzkum musí být v souladu.
- Zákony a normy se týkají spíše medicínského, embryonálního a biotechnického výzkumu:

Zákonné úpravy v ČR

- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
- Zákonné úpravy řeší medicínský a biotechnický výzkum
  - Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu
  - Zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech
  - Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech
  - Zákon č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích

Etické komise

- Většina univerzit: Institutional Review Board, Ethics Committee
- Etická komise MUNI:
  - Působnost Etické komise MU je dána článkem 14 Etického kodexu MU.
  - Etická komise pro výzkum MU se zabývá etickými aspekty výzkumu prováděného na MU, který zahrnuje zejména lidské subjekty (včetně práce s biologickým materiálem lidského původu), s výjimkou činností spadajících do působnosti ostatních etických komisí působících na MU.

Hlavní principy eticky v sociálních vědách

- Dobrovolnost
  - Informovaný souhlas
  - Anonymita
-
- Návaznost na biomedicínský výzkum a etické problémy.
  - Morton a Williams: sociální vědci musí aktivně vytvářet vlastní normy

Tradice v medicíně

- Výzkumné subjekty jako pacienti
- Ochrana pacientů od 5. století př. n. l.
- Velký skok po WWII v souvislosti s Norimberským procesem
- Souzeno 22 lékařů
- Jejich obhajoba: Nemohli porušit etické standardy, protože žádné neexistovaly.
- Výsledek: Norimberský kodex

Norimberský kodex

- Etické zásady zdravotnického výzkumu na lidských subjektech:
  - Nezbytnost dobrovolného informovaného souhlasu
  - Potenciál přínosných výsledků, jichž nelze dosáhnout jinak
  - Maximální zamezení psychické i tělesné újmy subjektu
  - Zákaz experimentů, které mohou způsobit smrt či postižení, s výjimkou případů, kdy lékař experimentuje sám na sobě
  - Risk nesmí přesáhnout přínos
  - Právo subjektu ukončit kdykoliv experiment
  - Povinnosti vědec ukončit experiment, pokud subjektu hrozí smrt nebo újma

Psychologické výzkumy v 60 . letech

- Milgramovy experimenty na Yalu
- Nebyl informovaný souhlas
- Subjekty nemohly ukončit sezení
- Převyšuje benefit újmu?
- Jaká je újma subjektů?
- <https://www.youtube.com/watch?v=1HcMWInTtFQ>

Tearoom Trade Study 1970

- Laud Humphries
- Antropologický výzkum, neexperimentální
- Narušení anonymity
- Bez souhlasu subjektů
- Kontroverze i na vlastní katedře (Washington University)

Základní pravidlo:

- Minimal risk: pravděpodobnost a velikost škody nebo nekomfortu, které lze v rámci výzkumu očekávat, nesmí být větší než škody a nekomfortu v každodenním životě během vykonávání rutinních fyzických a psychologických testů či zkoušek. Je třeba zvažovat pravděpodobnost i velikost rizika.
- Očekávané benefity musí přesáhnout očekávané náklady
- Očekávané benefity = pravděpodobnost vážená velikostí benefitu
- Očekávané náklady = pravděpodobnost vážená velikostí nákladu

- Musíme zahrnout i pravděpodobnost i velikost (Např.: málo pravděpodobné riziko smrti?)

Očekávané benefity

- Sociální
  - Nepřímé
  - Nepřeceňujeme je?
  - Někdy nejsou žádné
- Terapeutické
  - Psychologie, psychiatrie, medicíně
  - Politologie: Olken 2008
  - Zlepšení situace subjektu vzhledem k předmětu výzkumu
- Kolaterální
  - Finanční (ale do jaké míry jsou odměny etické?), Altruistické benefity, edukační benefity

Očekávané náklady

- Fyzické
  - Riziko v souvislosti s propojováním biologie/neurologie a politikologie
- Psychické
  - Změny v emocích či myšlení
  - Narušení soukromí (sběr dat)
  - Narušení autonomie subjektu (chybí informovaný souhlas, především field experimenty)
- Sociální
  - Např. sociální ostrakizace, porušování zákonů
- Ekonomické
  - Vždy alespoň ztráta času

Field experimenty, politická mobilizace

- Gerber et al. 2008: Social Pressure and Voter Turnout
- 2006 Michigan
- 180 002 domácností, těm posílali informace poštou
- Treatmenty:
- Civic Duty, Hawthorne, Self, Neighbors, Control
- Největší efekty: Self, Neighbors

Social pressure ve field experimentech

- Replikace Panagopoulos 2009
  - Subjekty pohoršeny
  - Zapojení místních autorit
  - Výkumník byl kontaktován
  - Není to nelegální, ale diskutabilní minimálně
  - Otázka, zda na toto navazovat

Fried, Lagunes, Venkataramani 2008

- Experiment s úplatky ze strany dopravní policie v Mexico City
- Konfederáti záměrně páchají dopravní přestupky
- Sociální status řidiče jako faktor, zda si řekne policista o úplatek
- Vidíte problém s etikou?
- Jaký?

Decepce

- Subjektům neříkáme pravdu o parametrech výzkumu.
- Běžné v psychologických experimentech
- APA guidelines: decepce v krajním případě
  - Ospravedlnitelná vědeckou nebo edukační hodnotou
  - Vyšší efektivita než nedeceptivní techniky
  - Nesmí hrozit újma subjektům
  - Decepce musí co nejdříve vysvětlit subjektům, možnost stažení dat
- Neříkáme pravdu (záměrně)
  - O identitě experimentátora
  - Identitě konfederátů
  - Účelu experimentu nebo skutečnosti materiálů/informací

Druckman and Nelson 2003: Framing and Deliberation: How Citizens' Conversations Limit Elite Influence

- Framing experiment
- Návrh reformy financování kapes v USA
- Rámce: „free-speech“ nebo „special interest“
- Manipulace: „článek na webu New York Times“ – vzali skutečný článek a akorát změnili text, vizuální stránka kopíruje skutečný web NYT.
- Jak posuzujete etiku výzkumu?

Proč použít deceptci???

- Kontrola motivace a chování subjektů
- V psychologicky orientovaných experimentech nechceme, aby subjekty věděly, jaké hypotézy testujeme (Hawthorne effect)
- Otázka validity
- Edukační benefity (Smith a Richardson 1983)
- Decepce je běžnou součástí komunikace

Etické problémy decepce

- Metodologické
  - Nedůvěra subjektů
  - Může ovlivnit chování v budoucnosti
  - Navíc někdo to může prokouknout a chovat se jinak než zbytek
  - MacCoun a Kerr 1987: subjekty jsou ovlivněny zkušeností s depepcí
- Morální
  - Podkopává důvěru
  - Špatný morální vzor
  - Společenská ztráta převyšuje individuální benefit výzkumník

Jamison et al. 2008

- Výzkum vlivu decepce v politické ekonomii
- UC Berkley
- Dva subjectpools: s depepcí a bez ní
- Show up fee 5 USD za sezení, 10 USD za sezení v budoucnu
- Opakovaná trust game (4 kole)
- Decepce: nevěděli, že nehrají s reálným člověkem, ale s počítačem.
- Debriefing, odhalení decepce

Další faktory

- Nezvažovat náklady jen u subjektů
- Přijatelná míra nákladu pro konfederáty
- Přijatelná míra nákladů pro třetí strany (nejsou přímým účastníkem)

Jak se s deceptí běžně experiment vyrovnává?

- Informovaný souhlas
- Debriefing (Fanelli 2009)
  - 2 % referuje fabrikaci dat
  - 14 % uvádí, že ji zaznamenali u kolegů
  - 33 % uvádí pochybné vědecké postupy
  - 72 % reportuje, že ji zaznamenali u kolegů

Speciální případ: Field experimenty

- Není informed consent
- Lidé neví, že jsou součástí studie
- Může změnit sociální realitu (volební chování, výsledky)

- Volby a jejich výsledky jsou náchylné na mnoho faktorů, manipulace je jen jedna z nich
- Není systematický bias pro nebo proti konkrétním stranám voleb
- Spolupráce s oficiální kampaní = experimentátor fakticky sám nic nemanipuluje
- Normativní cíle (opravdu?)

Extrémní případy

- Wantchekon 2003: field experiment v Beninu během skutečných kampaní
- Testuje vliv sdělení kampaně na volební rozhodnutí
- Dva typy sdělení: public policy a klientelismus
- 8 kompetitivních a 2 nekompetitivní obvody
- Týmy z kampaní stran vely v těch místech kampaň s daným sdělením
- Měření: post-election survey

- ????????

Extrémní případy

- Bonic, Rodden, Kyle 2014.
- 100 000 dopisů v Montaně
- Nestraničné volby (soudci), informace o ideologickém zařazení kandidátů na ose liberalismus-konzervatismus (Obama-Rodney)
- Z nestraničných voleb udělali stranické
- Použili oficiální pečeť Montany, bez povolení
  - Porušení volebního zákona
  - Stížnosti
  - Navíc neprošli všemi etickými komisemi
  - Omluvný dopis voličům
  - Ale! Nebylo to anonymní (proto taky btw. Měli ten problém)

Dobrovolnost

- Ve field experimentu není
- Kdyby V Montaně museli občané s účastí souhlasit, jaký by to mělo efekt???
- Řešení? Desposato:
  - Minimalizovat riziko, že intervence ovlivní volby (popř. ho přerušit)
  - Minimalizace subjectpoolu (potřebujeme 100 000 nebo stačí 5 000?)
  - Kompenzace subjektů (aspoň symbolická)
  - Je-li deceptce nebo chybí informovaný souhlas: informovat subjekty ex post
  - Pokud dáváte voličům informace, musí být vyvážené, fakticky správné, informační hodnota
  - Neporušujte zákon
  - Spojení s politickými aktéry

Etika výzkumníka a podvody

- LaCourova aféra
- Falšování dat
- V politologii nízký důraz na etiku obecně (Phillips 2015)
- Obecně je špatná praxe dost rozšířená
- Metaanalýza výzkumů mezi vědci (ne jen politologie)
  - 2 % uváí, že někdy falšovali data
  - 14 % to zaznamenalo u kolegů
  - 33 % přiznává špatnou vědeckou praxi
  - 72 % je identifikovalo u kolegů
- Je třeba neustále dbát na etické standardy (stačí etické komise?)
- například Pre-registrace

Na závěr

- Experiment je velmi užitečná, přínosná a zábavná metoda ale:
- Campbell and Stanley 1966:

„If, as seems likely, the ecology of our science is one in which there are available many more wrong responses than correct ones, we may anticipate that most experiments will be disappointing. We must instill in our students the expectation of tedium and disappointment and the duty of thorough persistence, by now so well achieved in the biological and physical sciences.“